

ẨN DỤ NGỮ PHÁP VÀ HIỆN TƯỢNG CHUYỂN ĐỔI TRONG DỊCH THUẬT

GRAMMATICAL METAPHOR AND SHIFTS IN TRANSLATION

Tác giả: Lê Thị Giao Chi*

Tóm tắt bằng tiếng Việt:

Ẩn dụ là một đặc điểm ngôn ngữ thường gặp trong giao tiếp hằng ngày. Ẩn dụ được hiểu là sự thay thế hay chuyển nghĩa từ nhằm thể hiện ý nghĩa so sánh ngầm. Tuy nhiên, khái niệm ẩn dụ ngữ pháp, theo ngữ pháp hệ thống chức năng, của Halliday là hiện tượng chuyển đổi về mặt hình thức của một nội dung, làm thay đổi chức năng của các yếu tố ngữ pháp từ vị ngữ biểu đạt nội dung ấy. Ẩn dụ ngữ pháp còn được xem là cách diễn đạt nghịch ngôn, thường xuất hiện trong các diễn ngôn hành chính, đòi hỏi những chuyển đổi cần thiết về mặt hình thức ngôn ngữ nhằm đảm bảo thông điệp được chuyển dịch thành công. Bài báo này bàn về hiện tượng ẩn dụ ngữ pháp và đưa ra cách tiếp cận từ góc độ dịch thuật, giải thích các thay đổi về mặt hình thức ngôn ngữ khi dịch từ ngôn ngữ gốc sang ngôn ngữ đích.

Từ khóa: ẩn dụ; ẩn dụ ngữ pháp; thuận ngôn; nghịch ngôn; hiện tượng chuyển đổi trong dịch

Tóm tắt bằng tiếng Anh:

Metaphor is a common linguistic phenomenon in everyday communication. It is understood as a substitution or transference of metaphorical meaning to convey a covert comparison. However, the term 'grammatical metaphor' as coined by Halliday (1985; 1994) in the Systemic Functional Grammar refers to variation in the expression of a given meaning, transforming the functions of lexico-grammatical elements that constitute meaning. Grammatical metaphor, also seen as an incongruent form of expression, is a predominant feature, characteristic of texts of official genres, which facilitates a number of shifts in linguistic terms for an effective transfer of meaning from a source language text into a target language text. This article discusses this linguistic phenomenon – grammatical metaphor - and introduces a translation-oriented approach to analysing changes via translation from a linguistic perspective.

Key words: metaphor; grammatical metaphor; congruence; incongruence; translation shifts